

Буздуган О. А., Шалар І. О. Виховання безпечної поведінки дітей передшкільного віку у соціальному середовищі. Інновації в професійній діяльності педагога: проблеми, теорія, практика : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Одеса, 17-18 жов. 2019 р. – Одеса : Видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2019. – С. 15-18

Олена Анатоліївна Буздуган,

к. пед. н., доцент кафедри дошкільної педагогіки

Ірина Олексіївна Шалар,

магістрантка факультету дошкільної педагогіки та психології,

Державний заклад «Південноукраїнський національний

педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»,

вул. Старопортофранківська, 26, м. Одеса, Україна

ВИХОВАННЯ БЕЗПЕЧНОЇ ПОВЕДІНКИ ДІТЕЙ ПЕРЕДШКІЛЬНОГО ВІКУ У СОЦІАЛЬНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Соціальні зміни у суспільстві, які впливають на всі складові соціального розвитку підростаючого покоління, зумовили курс на гуманізацію і демократизацію освіти, що передбачає формування особистості як найвищої цінності суспільства. Створення законодавства, що забезпечує захист прав дитини на охорону життя та здоров'я, засвідчує про усвідомлення і підвищену увагу держави до проблем безпеки дитини у соціальному середовищі. «Базовим компонентом дошкільної освіти», «Всесвітньою декларацією про забезпечення виживання, захист і розвиток дітей», Законом України «Про дошкільну освіту», Законом України про «Охорону дитинства», «Конвенцією ООН про права дитини», концепцією освіти з напрямку «Безпека життя і діяльності людини» визначено, що забезпечення виживання, захисту та розвитку дітей є обов'язком для держави і суспільства.

Сьогодні, коли соціальне середовище може становити небезпеку для життя і здоров'я дитини, навчання її основам безпеки у довкіллі – одне із

пріоритетних напрямків суспільного та родинного виховання. Сучасні дослідники розглядають проблему виховання основ безпеки життєдіяльності особистості як необхідну складову соціального розвитку та життєвої компетентності, спрямованих на збереження життя і здоров'я.

Обґрунтування сутності понять «безпека», «небезпека», «небезпечні ситуації», «безпечна», «поведінка» дало змогу сформулювати визначення поняття «безпечна поведінка дитини» - це її дії та вчинки, що забезпечують попередження, уникнення і подолання небезпечних ситуацій з метою збереження життя і здоров'я.

Аналіз різних теорій поведінки дає можливість визначити дві позиції науковців щодо механізмів виховання стереотипів безпечної поведінки. У західній психолого-педагогічній науці існує тенденція пояснювати поведінку, визначаючи домінуючий вплив різних чинників: інстинктів, соціального середовища, наслідування різних ролей чи зразків. При цьому особистості відводиться пасивна роль у цьому процесі. З позицій вітчизняної психології і педагогіки поведінка особистості формується шляхом двостороннього взаємовпливу соціального середовища і індивіда. Відповідно цих положень особистість, пізнаючи соціальний світ, не лише засвоює норми поведінки, а й водночас розвиває саму себе, реалізовує своє прагнення, потреби, активну життєву позицію у своїй поведінці, стає активним перетворювачем соціального світу.

Соціальне середовище, як постійне джерело поповнення особистого досвіду, знань людини є тим об'єктивним чинником, що визначає спрямованість життєвих потреб, інтересів, цінностей, реальну поведінку особи, процес її самовизначення і самореалізації. На сучасному етапі розвитку суспільства механізми взаємодії підростаючої особистості і соціального середовища порушуються дедалі частіше, що призводить до виникнення нових небезпек для життя і здоров'я дитини. Натомість дитину не можна повністю відгородити від соціального середовища. Слід брати до уваги той факт, що дитина взаємодіючи з соціальним середовищем, має

можливість пізнати соціальні явища з різних сторін, що забезпечує вироблення і нагромадження її соціального досвіду, моральних орієнтирів, цінностей, стереотипів поведінки і в кінцевому результаті веде її до соціалізації.

Дошкільний вік – сенситивний період для виховання безпечної поведінки дітей дошкільного віку. По-перше, в дошкільному віці у дитини розвивається розуміння довкілля та свого місця в ньому. Дошкільник починає усвідомлювати себе в контексті «Я серед інших» і керується соціальними мотивами у своїй поведінці. По-друге, у дитини розвивається мотиваційна, емоційно-вольова сфери, які забезпечують стійкість і незалежність поведінки. Дитина, отримуючи знання про правила безпечної поведінки, пов'язує їх у своїй свідомості з почуттями, цінностями, установками і перетворює на внутрішні мотиви поведінки. Дошкільник починає спиратися у своїй власній поведінці на інтеріоризовану внутрішню систему знань про норми безпечної поведінки, що формується в процесі взаємин з іншими людьми в умовах соціального середовища.

ЛІТЕРАТУРА

1. Діти і соціум: особливості соціалізації дітей дошкільного та молодшого дошкільного віку : Монографія / А.М. Богуш, Л.О. Варяниця, Н.В. Гавриш та ін.; за заг. Ред. Н.В. Гавриш. – Луганськ: Альма-матер, 2006. – 368 с.
2. Кравченко Т.В. Соціалізація особистості й соціальне середовище // Теоретико-методичні проблеми дітей та учнівської молоді: Зб.наук.пр. – Вип. 9. – К., 2006. – С. 23-29